

**Міністерство освіти і науки України
Черкаський державний бізнес-коледж**

К О Н Ц Е П Ц І Я

національно-патріотичного виховання студентської молоді
у Черкаському державному бізнес-коледжі

Розглянуто та затверджено
Педагогічною радою
Черкаського державного бізнес-коледжу

26.06.2015 р.
Протокол № 6

Черкаси - 2015

ПЕРЕДМОВА

Становлення української державності, побудова громадянського суспільства, інтеграція України у світове та європейське співтовариство передбачають орієнтацію на Людину, її духовну культуру й визначають основні напрями виховної роботи з молоддю та модернізації навчально-виховного процесу.

Ідеалом виховання виступає різнобічно та гармонійно розвинений національно свідомий, високоосвічений, життєво компетентний громадянин, здатний до саморозвитку та самовдосконалення.

Головною домінантою національно-патріотичного виховання молоді є формування у особистості ціннісного ставлення до навколишньої дійсності та самої себе, активної за формою та моральної за змістом життєвої позиції.

В основу системи національно-патріотичного виховання покладено ідею розвитку української державності як консолідуючий чинник розвитку суспільства й нації в цілому. Форми й методи виховання базуються на українських народних традиціях, кращих надбаннях національної та світової педагогіки й психології.

Сьогодні сформоване соціальне замовлення на ефективні виховні системи й технології. Зростає увага до виховання засобами музеїв, театральної педагогіки, дитячого та юнацького спорту. Створюються реальні умови для прояву творчих здібностей молодих людей. Сучасна молодь добре інформована щодо процесів в різних сферах науки, техніки, соціального життя; динамічно оволодіває сучасними комунікаційними технологіями.

Освіта – це засіб формування знань, світогляду і віри, мудрості і високої свідомості, доброчесності та культури. Головна мета освіти – сприяти розвитку характерів людей і поколінь, що досягається через синтез виховання і навчання, патріотизму і професійності, багатоговікового досвіду народів на ґрунті національної філософії, розуміння того, що кожна людина – це неповторний світ, специфічно обдарованої від природи особистості, і завдання педагога полягає у тому, щоб допомогти пізнати себе, створити і реалізувати себе, бо тільки так повністю реалізує себе кожна нація. Свідома діяльність людини, індивіда, який керується знаннями, професіоналізмом, усвідомленням власної відповідальності як за себе, так і за суспільство в цілому, має стати домінуючою тенденцією нашого часу. Тому формування особистості сучасного типу, громадянина й патріота суверенної Української держави є одним із найважливіших завдань сьогодення, реалізація якого покладається на систему освіти, де провідна ланка – вищий навчальний заклад.

Органічне поєднання навчання та виховання в коледжі дає можливість забезпечити підготовку висококваліфікованих спеціалістів, молодь, свідомо діючу, морально зрілу, соціально не байдужу, адже ідеалом виховання є гармонійно розвинена, високоосвічена, соціально активна та національно свідомою людиною, яка наділена глибокою громадянською відповідальністю, високими духовними якостями, родинними й патріотичними почуттями, є носієм найкращих надбань національної та світової культури, здатна до саморозвитку та самовдосконалення.

Заходи з виховної роботи здійснюються згідно з Законом України «Про вищу освіту», наказу МОН України № 641 від 16.06.2015 «Про Концепцію національного виховання дітей та молоді» та на основі рішень Педагогічної ради коледжу.

1. МЕТА І ЗАВДАННЯ НАЦІОНАЛЬНО-ПАТРІОТИЧНОГО ВИХОВАННЯ СТУДЕНТСЬКОЇ МОЛОДІ

Національно-патріотичне виховання дітей та молоді – це комплексна системна і цілеспрямована діяльність органів державної влади, громадських організацій, сім'ї, освітніх закладів, інших соціальних інститутів щодо формування у молодого покоління високої патріотичної свідомості, почуття вірності, любові до Батьківщини, турботи про благо свого народу, готовності до виконання громадянського і конституційного обов'язку із захисту національних інтересів, цілісності, незалежності України, сприяння становленню її як правової, демократичної, соціальної держави. Найважливішим пріоритетом національно-патріотичного виховання є формування ціннісного ставлення особистості до українського народу, Батьківщини, держави, нації.

Патріотичне виховання – складова національного виховання, головною метою якого є становлення самодостатнього громадянина-патріота України, гуманіста і демократа, готового до виконання громадянських і конституційних обов'язків, до успадкування духовних і культурних надбань українського народу, досягнення високої культури взаємин. Воно сприяє єднанню українського народу, зміцненню соціально-економічних, духовних, культурних основ розвитку українського суспільства і держави.

Складовою частиною патріотичного виховання, а в часи воєнної загрози – пріоритетною, є військово-патріотичне виховання, зорієнтоване на формування у зростаючої особистості готовності до захисту Вітчизни, розвиток бажання здобувати військові професії, проходити службу у Збройних Силах України як особливому виді державної служби. Його зміст визначається національними інтересами України і покликаний забезпечити активну участь громадян у збереженні її безпеки від зовнішньої загрози. Робота з військово-патріотичного виховання учнівської молоді має проводитися комплексно, в єдності всіх його складників спільними зусиллями органів державного управління, а також освітніх закладів, сім'ї, громадських організацій та об'єднань, Збройних Сил України, інших силових структур.

Системна організація військово-патріотичного виховання молоді має бути спрямована на підготовку її до оволодіння військовими професіями, формування психологічної та фізичної готовності до служби в Збройних Силах, задоволення потреби підростаючого покоління у постійному вдосконаленні своєї підготовки до захисту Вітчизни.

Мета патріотичного виховання конкретизується через систему таких виховних завдань:

- утвердження в свідомості і почуттях особистості патріотичних цінностей, переконань і поваги до культурного та історичного минулого України;
- виховання поваги до Конституції України, Законів України, державної символіки;
- підвищення престижу військової служби, а звідси – культивування ставлення до солдата як до захисника вітчизни, героя;
- усвідомлення взаємозв'язку між індивідуальною свободою, правами людини та її патріотичною відповідальністю;
- сприяння набуттю дітьми та молоддю патріотичного досвіду на основі готовності до участі в процесах державотворення, уміння визначати форми та способи своєї участі в життєдіяльності громадянського суспільства, спілкуватися з соціальними інститутами, органами влади, спроможності дотримуватись законів та захищати права людини, готовності взяти на себе відповідальність, здатності розв'язувати конфлікти відповідно до демократичних принципів;
- формування толерантного ставлення до інших народів, культур і традицій;

- утвердження гуманістичної моральності як базової основи громадянського суспільства;
- культивування кращих рис української ментальності - працелюбності, свободи, справедливості, доброти, чесності, бережного ставлення до природи;
- формування мовленнєвої культури;
- спонукання зростаючої особистості до активної протидії українофобству, аморальності, сепаратизму, шовінізму, фашизму.

1.1. Основні завдання, спрямовані на досягнення мети національно-патріотичного виховання студентської молоді

Мета національно-патріотичного виховання молоді може бути досягнена шляхом реалізації таких **виховних завдань**:

- забезпечення сприятливих умов для самореалізації особистості в Україні відповідно до її інтересів та можливостей;
- виховання правової культури, поваги до Конституції України, Законів України, державної символіки – Герба, Прапора, Гімну України та історичних святинь;
- сприяння набуттю молоддю соціального досвіду, успадкування духовних та культурних надбань українського народу;
- формування мовної культури, оволодіння та вживання української мови як духовного коду нації;
- формування духовних цінностей українського патріота: почуття патріотизму, національної свідомості, любові до українського народу, його історії, Української Держави, рідної землі, родини, гордості за минуле і сучасне на прикладах героїчної історії українського народу та кращих зразків культурної спадщини;
- відновлення і вшанування національної пам'яті;
- утвердження в свідомості громадян об'єктивної оцінки ролі українського війська в українській історії, спадкоємності розвитку Збройних Сил у відстоюванні ідеалів свободи та державності України і її громадян, формування психологічної та фізичної готовності молоді до виконання громадянського та конституційного обов'язку щодо відстоювання національних інтересів та незалежності держави, підвищення престижу і розвиток мотивації молоді до державної та військової служби;
- забезпечення духовної єдності поколінь, виховання поваги до батьків, людей похилого віку, турбота про молодших та людей з особливими потребами;
- сприяння діяльності організацій, клубів та осередків громадської активності, спрямованих на патріотичне виховання молоді;
- підтримання кращих рис української нації — працелюбності, прагнення до свободи, любові до природи та мистецтва, поваги до батьків та родини;
- створення умов для розвитку громадянської активності, професіоналізму, високої мотивації до праці як основи конкурентоспроможності громадянина, а відтак, держави;
- сприяння розвитку фізичного, психічного та духовного здоров'я; задоволення естетичних та культурних потреб особистості;

- виховання здатності протидіяти проявам аморальності, правопорушень, бездуховності, антигромадської діяльності;
- створення умов для посилення патріотичної спрямованості телерадіомовлення та інших засобів масової інформації при висвітленні подій та явищ суспільного життя;
- реалізація індивідуального підходу до особистості та виховання;
- забезпечення умов для самореалізації особистості відповідно до її здібностей, власних і суспільних потреб та інтересів;
- розвиток світоглядної культури молодшої людини, її ціннісних орієнтацій і створення умов для вільного світоглядного вибору;
- професійне виховання, яке передбачає становлення юнаків і дівчат як досвідчених фахівців, які досконало володіють професійними знаннями, вміють творчо застосовувати їх на практиці, приймати нестандартні рішення, готових до роботи в умовах ринкових відносин;
- уведення молодих людей у світ господарського, соціального, політичного, культурного досвіду цивілізації і свого народу;
- оволодіння результативними методами та навиками набуття нових знань, формування потреби у постійному інтелектуальному, духовному і моральному збагаченні та самовдосконаленні.

1.2. Принципи національно-патріотичного виховання в ЧДБК

Патріотичне виховання спирається на загальнопедагогічні принципи виховання, такі як дитиноцентризм, природовідповідність, культуровідповідність, гуманізм, врахування вікових та індивідуальних особливостей. Водночас патріотичне виховання має власні принципи, що відображають його специфіку. Серед них:

- *принцип національної спрямованості*, що передбачає формування національної самосвідомості, виховання любові до рідної землі, українського народу, шанобливого ставлення до його культури; поваги до культури всіх народів, які населяють Україну; здатності зберігати свою національну ідентичність, пишатися приналежністю до українського народу, брати участь у розбудові та захисті своєї держави;
- *принцип самоактивності й саморегуляції* забезпечує розвиток у вихованця суб'єктних характеристик; формує здатність до критичності й самокритичності, до прийняття самостійних рішень; виробляє громадянську позицію особистості, почуття відповідальності за її реалізацію в діях та вчинках;
- *принцип полікультурності* передбачає інтегрованість української культури в європейський та світовий простір, створення для цього необхідних передумов: формування в дітей та учнівської молоді відкритості, толерантного ставлення до відмінних ідей, цінностей, культури, мистецтва, вірувань інших народів; здатності диференціювати спільне і відмінне в різних культурах, спроможності сприймати українську культуру як невід'ємну складову культури загальнолюдської;
- *принцип соціальної відповідності* обумовлює потребу узгодження змісту і методів патріотичного виховання з реальною соціальною ситуацією, в якій організовується виховний процес, і має на меті виховання в дітей і молоді готовності до захисту вітчизни та ефективного розв'язання життєвих проблем;

- *принцип історичної і соціальної пам'яті* спрямований на збереження духовно-моральної і культурно-історичної спадщини українців та відтворює її у реконструйованих і осучаснених формах і методах діяльності;
- *принцип міжпоколінної наступності*, який зберігає для нащадків зразки української культури, етнокультури народів, що живуть в Україні.

2. ОСНОВНІ НАПРЯМКИ НАЦІОНАЛЬНО-ПАТРІОТИЧНОГО ВИХОВАННЯ У КОЛЕДЖІ

Реалізація вищезазначених основних завдань і принципів виховної роботи в університеті здійснюється у **наступних пріоритетних напрямках виховання:**

2.1. Національно-патріотичне виховання:

- формування національної свідомості і відповідальності за долю України;
- виховання любові до рідної землі, її історії, відновлення і збереження історичної пам'яті;
- культивування кращих рис української ментальності (працелюбності, індивідуальної свободи, глибокого зв'язку з природою та ін.);
- виховання бережливого ставлення до національного багатства країни, мови, культури, традицій.

Національне виховання – це історично обумовлена і створена самим народом система ідей, поглядів, переконань, ідеалів, традицій, звичаїв та інших форм соціальної практики, спрямованої на організацію життєдіяльності підростаючих поколінь, виховання їх у дусі природно-історичного розвитку матеріальної і духовної культури нації. Система виховання ґрунтується на ідеях національного світогляду, філософії, ідеології, а не на ідеях якогось вчення чи якоїсь партії, громадсько-політичної організації. Національна система виховання ґрунтується на засадах родинного виховання, народної педагогіки, наукової педагогічної думки, що увібрали в себе надбання національної виховної мудрості. Вона охоплює ідейне багатство народу, його морально-естетичні цінності, трансформовані в засобах народної педагогіки, народознавства, принципах, формах і методах організації виховного впливу на молодь (теоретичний аспект), а також постійну і систематичну виховну діяльність сім'ї, державних і громадських навчально-виховних закладів, осередків (практичний аспект).

Національне виховання ґрунтується на таких фундаментальних принципах, як природовідповідність, народність, етнізація виховання, гуманізм, демократизм, зв'язок виховання з життям, трудовою діяльністю народу, поєднання педагогічного керівництва з самодіяльністю студентів, реалізація народознавчого, людинознавчого і особистісного підходів у процесі навчання і виховання та ін.

Метою патріотичного виховання є формування у студентів поваги та любові до Батьківщини, відданості, готовності захищати, збагачувати її особистою працею, максимальне сприяння вивченню студентами державної мови та досконалому її володінню. Принципово важливим є вивчення історії, культури, традицій, звичаїв України, кращих досягнень у галузях науки, освіти, техніки, мистецтва як минувшини, так і сучасності. Патріотичне виховання здійснюється з урахуванням специфіки навчальних дисциплін на лекціях, семінарах, практичних заняттях та у позаурочний час.

Значний виховний потенціал мають такі дисципліни, як історія України, українська мова, культурологія, політологія, дисципліни професійної підготовки.

Патріотизм – це поєднання знань, почуттів і дій. Патріотичне виховання не протиставляється, а органічно доповнюється національним та інтернаціональним

вихованням. У процесі патріотичного виховання культивуються кращі риси української ментальності – любов до України, працелюбність, індивідуальна свобода, зв'язок із природою, щирість і доброта, гостинність, повага до рідних та ін. Істинний патріот – це завжди людина національно зріла.

Інтернаціональне виховання – це залучення молодих людей до економічних, політичних, соціальних, культурологічних та інших цінностей, створених народами світу, формування поваги до міжнародного суспільного досвіду, бажань і вмінь його переймати, допомагати представникам інших етносів, суспільств та держав у вирішенні питань і проблем, які у них існують. Однією з базових основ цього напряму виховання є кількісне і якісне зростання обсягу знань студентів про інші етноси (народи), держави, суспільства, їх досягнення у різних сферах людської життєдіяльності. Важливо під час навчального процесу постійно підкреслювати інтернаціональний характер науки, звертати увагу на співпрацю народів і держав у вирішенні проблем глобального характеру.

Важливе значення для формування у молодих людей інтернаціональних почуттів має вивчення іноземних мов, впровадження у навчальний процес в університеті європейських технологій навчання і критеріїв оцінок знань, стажування та участь у міжнародних конференціях, співпраця ЧДБК з провідними вищими навчальними закладами України та інших держав, виступи перед студентами викладачів коледжу, які стажувались за кордоном, проведення тематичних «круглих столів», відвідування виставок, на яких представлені новітні досягнення іноземних науковців, фахівців, фірм, підприємств у галузях освіти, науки, техніки та технології.

Інтернаціональне виховання органічно доповнює патріотичне виховання, допомагає глибше усвідомити місце і роль України у світі, чіткіше визначити шляхи її інтеграції у європейське і світове співтовариство.

2.2. Інтелектуально-духовне виховання:

- розвиток пізнавального інтересу, творчої активності, мислення;
- виховання потреби самостійно здобувати знання та готовності до застосування знань, умінь у практичній діяльності;
- реалізація особистісного життєвого вибору та побудова професійної кар'єри на основі здібностей і знань, умінь і навичок;
- виховання здатності формувати та відстоювати власну позицію.

2.3. Моральне виховання:

- формування почуття власної гідності, честі, свободи, рівності, працелюбності, самодисципліни;
- формування моральної культури особистості, засвоєння моральних норм, принципів, категорій, ідеалів суспільства на рівні власних переконань;
- становлення етики міжетнічних відносин та культури міжнаціональних стосунків;
- формування особистісного світогляду як проекції узагальненого світосприймання.

Духовне та моральне виховання студента – це складна інтегральна система формування його особистісних якостей, які характеризують ступінь розвитку і саморозвитку моральних цінностей, переконань, мотивів, знань, умінь, почуттів і здібностей, які студент проявляє в різних ситуаціях морального вибору та моральної діяльності в порівнянні з тими високогуманними цінностями, принципами, правилами,

які в сучасному соціокультурному середовищі прийнято вважати нормативними або ідеальними. Даним вихованням забезпечується освоєння студентами моральної культури суспільства, норм поведінки, стосунків між людьми, прийняття їх як правил, які регулюють власну життєдіяльність, усвідомлення критеріїв добра і зла. У результаті морального виховання досягається єдність етичних знань, моральних почуттів та переконань і потреб у високоморальних вчинках. Важливим показником міри моральності особистості є ступінь зрілості її основних моральних рис, таких, як совість, честь, гідність, доброта, відповідальність, сором, дисциплінованість, принциповість. Висока моральність – це завжди єдність слова і діла, чесність та порядність, сумлінне виконання людиною синівських, професійних, громадянських обов'язків, вірне служіння Україні. Втілюється моральність у конкретних вчинках, діях індивіда незалежно від сфери їх прояву.

У моральному вихованні поєднуються принципи і норми загальнолюдської моралі та національної моральної цінності. Моральне виховання пов'язане з правовим вихованням. Поєднуючись, вони забезпечують формування культури людської поведінки.

Студент є носієм певної моралі і виховується як під час навчально-виховного процесу, так і середовищем особистого буття. У зв'язку з цим важливу роль відіграють соціогуманітарні дисципліни, передусім етика, бесіди на моральну тематику, зустрічі з визначними людьми, читання художньої літератури, неухильне дотримання правил внутрішнього розпорядку університету. Значний потенціал морального впливу на студентів має первинна профспілкова організація студентів, клуби за інтересами.

Таким чином у процесі організації життєдіяльності студентів у культурно-освітньо-виховному просторі сучасного вищого навчального закладу складається система цілей, які орієнтують педагогічний персонал на розвиток виховання студента, в першу чергу, як Громадянина, як Фахівця, як Високоморальну, Інтелігентну, Творчу, Конкурентноздатну особистість, як людину Культури.

Виховання студента як Громадянина націлене на становлення патріота, тобто людини з активною громадянською позицією, орієнтованої на демократичні цінності та свободи, здатної до захисту прав та виконання обов'язків громадянина, відображених у Конституції України.

Виховання студента як Фахівця орієнтоване на розвиток:

- глибокої зацікавленості, любові до обраної професії, професійної самосвідомості, ерудиції та компетенції;
- усвідомлення професійного інтересу і відповідальності;
- здатності ставити творчі та ефективно вирішувати професійні завдання в обраній сфері професійної діяльності;
- готовності приймати нестандартні рішення;
- відкритості для нових досягнень науки, техніки і практики.

Важливу роль у цьому процесі відіграє особистість викладача, в першу чергу дисциплін фахового спрямування.

Виховання студента як Високоморальної особистості орієнтовано на розвиток:

- високого рівня моральних чеснот (чесності, обов'язку, відповідальності, доброзичливості тощо);
- моральної культури, включаючи розуміння високоморальних національних і загальнолюдських цінностей;

- гуманістичних поглядів, переконань і світогляду.

Виховання студента як Інтелігентної особистості спрямоване на розвиток:

- високої культури спілкування та поведінки;
- високого рівня ерудиції;
- системності та критичного мислення;
- естетичної, художньої культури;
- прогресивних поглядів та переконань;
- толерантності та поважного ставлення до людей іншої національності та інших поглядів та переконань;
- здатності збереження кращих рис і традицій української інтелігенції.

Виховання студента як Творчої особистості зорієнтоване на розвиток:

- методологічної, дослідницької культури;
- творчо-пошукових умінь та здібностей;
- здібностей як до індивідуальної, так і до колективної творчості в обраній сфері професійної діяльності;
- здібностей до креативного, системного застосування знань у вирішенні професійних теоретичних і практичних завдань.

Виховання студента як Конкурентноздатної особистості націлене на розвиток:

- працьовитості;
- стресовитривалості;
- неперервного професійного саморозвитку;
- комунікативних і лідерських якостей;
- етично-правової відповідальності;
- прагнення виконувати та завершувати роботу на високому якісному рівні;
- прагнення постійно підвищувати свій рівень інформаційної культури.

Інтеграція всіх вищезгаданих якостей уможливорює виховання студента як людини Культури, у зв'язку з цим велика відповідальність покладається на кафедри соціогуманітарних дисциплін.

2.4. Громадянсько-правове виховання:

- прищеплення поваги до прав і свобод людини та громадянина;
- виховання поваги до Конституції, Законів України, державних символів України;
- виховання громадянського обов'язку перед Україною, суспільством;
- формування політичної та правової культури особистості;
- залучення студентської молоді до участі у добровільних акціях і розвитку волонтерського руху.

Правове виховання – це формування соціально зрілої, відповідальної поведінки юнаків та дівчат на основі знань, норм і принципів чинного законодавства України, поваги до прав і свобод інших людей, шанобливого ставлення до державних символів. Правова культура особистості невід'ємна від активної протидії особам, організаціям і установам, що порушують закони, зазіхають на територіальну цілісність і незалежність України, завдають збитків державі та її громадянам.

Важливою складовою цього напряму виховання є правова освіта, яка забезпечується викладанням правових дисциплін, пропагандою чинного законодавства викладачами університету, організацією зустрічей студентів і співробітників

університету з працівниками правоохоронних органів, проведенням “круглих столів”, вечорів запитань і відповідей, виставок тематичної літератури. Організаційно правова освіта здійснюється передусім викладачами кафедри правових дисциплін.

Важливим засобом правового виховання в ЧДБК є створення атмосфери вимогливості щодо сумлінного виконання студентами своїх функціональних обов’язків, дотримання положень і правил внутрішнього розпорядку, наказів директора, розпоряджень зав. відділень.

Залучення студентської молоді до участі у добродійних акціях і волонтерського руху є важливим завданням студентського самоврядування.

Участь в організації та проведенні заходів із правового виховання беруть ЦК суспільних дисциплін, юрконсульт, профком, студентська рада.

2.5. Трудове виховання:

- формування особистості, яка свідомо та творчо ставиться до праці в умовах ринкової економіки;
- формування почуття господаря та господарської відповідальності;
- розвиток умінь самостійно та ефективно працювати.

Трудове виховання має на меті формування любові до праці та потреби у ній, потреби в набутті знань і вмінь професійно здійснювати діяльність, реалізувати через неї свої задатки і здібності, виконувати свої обов’язки професійно, відповідально, якісно. Трудове виховання ефективно впливає на становлення і розвиток волі, здатності цілеспрямовано переборювати труднощі, що виникають на життєвому шляху людини, сприяє усвідомленню цінності праці та її провідної ролі в утвердженні індивіда у суспільстві і розвитку суспільних відносин, вчить правильно організовувати трудовий процес, творчо, ініціативно та зацікавлено ставитись до самої праці, її результатів, до людей, які люблять і вміють працювати.

Трудове виховання здійснюється передусім шляхом залучення студентів до конкретних видів діяльності. Основний вид праці студентів – навчання. Належним чином організований навчальний процес спонукає студентів до цілеспрямованого набуття знань і досвіду, сумлінного виконання своїх обов’язків, оволодіння обраною професією. Формування поваги та любові до праці і потреби в ній відбувається також через залучення студентів до інших видів діяльності, зокрема громадсько-політичної, науково-дослідної, самоврядної, художньої самодіяльності, спортивних змагань, суспільно корисної праці.

Важливу роль у трудовому вихованні відіграють адміністрація, кафедри, первинна профспілкова організація. Оволодіння студентами спеціальними дисциплінами, навчальними курсами «Безпека життєдіяльності», «Основи охорони праці» допомагає формувати культуру праці, слідувати у цій сфері законам розвитку людини, природи і суспільства.

Професійне виховання – взаємопов’язане з трудовим вихованням та є його логічним продовженням. Суттю професійного виховання виступає становлення студента як фахівця. Вирішенню даного завдання підпорядковується діяльність усіх структурних підрозділів ЧДБК, насамперед – адміністрації, кафедр, а також кураторів груп і кожного викладача.

Навчальний процес є основною ланкою професійного становлення студента. Тому принципово важливо поєднувати теорію і практику, з найбільшою ефективністю передавати студентам необхідний обсяг знань і вмінь, навчити їх систематично

працювати над собою, вміло користуватися набутими знаннями в ринковій економіці. Лекції, практичні заняття, зустрічі з фахівцями, самостійні заняття у бібліотеці, науково-дослідна робота, підготовка курсових і дипломних робіт – далеко не повний перелік форм роботи на шляху професійного становлення молодих людей. Важливою у цьому процесі є особистість викладача, в першу чергу дисциплін фахового спрямування. Однією із складових професійного становлення є оволодіння знаннями та навиками роботи з людьми, психологічна готовність працювати в ринкових умовах та відповідати за результати своєї роботи. Результатом професійного виховання є любов і повага до обраної професії, глибокі та різнобічні фахові знання і вміння, творчий підхід індивіда до вирішення існуючих проблем, готовність приймати нестандартні рішення, особиста відповідальність за справу, відкритість для нових досягнень науки, техніки і практики.

Організують та проводять заходи цього напрямку студентська рада.

Виховання інформаційної культури у загальному розумінні – це виховання у сфері культури, пов'язаної із функціонуванням та користуванням інформацією в суспільстві.

Модель інформаційної культури особистості складається з трьох компонентів:

- *когнітивний блок* (Інтернет грамотність; навички поводження з інформацією; уміння організувати пошук необхідної інформації; уміння працювати з відібраною інформацією: структурувати, систематизувати, узагальнювати, представляти у вигляді, зрозумілому іншим людям; уміння спілкуватися з іншими людьми за допомогою сучасних засобів передачі інформації тощо);

- *емоційно-ціннісний блок* (зміст інформаційних потреб та інтересів; мотиви звернення до різних джерел інформації та пов'язані з ними очікування; ступінь задоволення інформаційних потреб, самооцінка інформаційної компетентності тощо);

- *праксеологічний блок* (способи пошуку та канали отримання необхідної інформації; інтенсивність звернення до різних джерел інформації та їх характеристика; застосування отриманої інформації в різних сферах своєї діяльності; способи розповсюдження нової інформації, форми діяльності в Інтернеті тощо).

Виховання інформаційної культури починається з формування інформаційної складової – знань. Саме вони, трансформуючись далі в уміння і навички, закладають основу когнітивного блоку, а потім безпосередньо впливають на рівень інформаційної культури студентів. Інформаційна культура студентів стає визначальним фактором їх майбутньої трудової діяльності.

Виховання культури навчальної та науково-дослідної діяльності розглядається як цілісна, багатовимірна, багаторівнева, відкрита особистісно-, ціннісно-орієнтована система творчої самореалізації, саморозвитку, самовиховання, заснована на інтеграції логічних, інтуїтивних, евристичних, рефлексивних, емпатійних компонентів.

До найбільш ефективних педагогічних технологій, які забезпечують саморозвиток і самовиховання студентів, належать:

- технологія проблемно-пошукового навчання;
- особистісно-орієнтовані технології організації навчально-виховної діяльності студентів;
- тренінги творчого саморозвитку, особистісного росту, релаксації, аутотренінгу;
- ігри-дослідження;
- суб'єктно-орієнтовані дослідницькі практикуми;
- інформаційні технології.

2.6. Естетичне виховання:

- розвиток естетичних потреб і почуттів, художніх здібностей і творчої діяльності;
- формування у молоді естетичних поглядів, смаків, які ґрунтуються на українських народних традиціях та кращих надбаннях світової культури;
- вироблення умінь примножувати культурно-мистецькі надбання народу, відчувати і відтворювати прекрасне у повсякденному житті.

Естетичне виховання покликане забезпечувати становлення і розвиток у студентів відчуття, розуміння і потреби у красі, усвідомлення необхідності жити і творити за її законами, з позицій естетичних правил оцінювати явища і процеси навколишньої дійсності. Естетичне ставлення людини до світу пов'язане з емоційним переживанням, насолодою від сприйняття об'єктів, які розглядаються як довершені, гармонійні, красиві. Свідомість молодих людей – це відкрите поле для сприйняття різноманітних, нерідко суперечливих естетичних ідей, поглядів і теорій. Найважливішими завданнями цього напрямку виховання є вироблення зрілих естетичних смаків, вміння відрізнити дійсно естетичні цінності від хибних, надуманих, формування потреби в естетизації умов праці та проживання. Також необхідно навчити юнаків і дівчат працювати і спілкуватися з іншими людьми красиво, отримувати естетичне задоволення від результатів діяльності.

Формування естетичної культури студентів відбувається як у процесі навчання, так і в позанавчальний час. Теоретичним підґрунтям естетичного виховання виступають дисципліни соціогуманітарного спрямування, передусім історія, філософія, естетика, соціологія, психологія, культурологія. Чуттєво-емоційна компонента значною мірою реалізується через участь студентів у художній самодіяльності, гуртках і студіях, заходах, що проводить університетський Центр культури і мистецтв спільно з первинною профспілковою організацією студентів, естетичне оформлення результатів праці студентів, відвідування театрів, виставок, музеїв, зустрічі з діячами літератури і мистецтва, проведення творчих вечорів, читання художньої літератури та поезії, слухання музики. Значну роль в естетичному вихованні відіграють національні естетичні традиції, народна творчість (фольклор, декоративно-прикладне мистецтво, архітектура та ін.).

Виховання культури поведінки та спілкування пов'язане з сукупністю набутих, усталених морально-естетичних і соціально значущих якостей особистості, які проявляються в повсякденному житті та умінні співіснувати з іншими людьми.

Виховання культури поведінки ставить за мету проявлення моральних вимог суспільства, закріплення в нормах, принципах й ідеалах, та їх інтеграцію в особистісний досвід, зокрема:

- зовнішній вигляд;
- автономність та ролі;
- імідж і презентацію;
- стиль життя і спілкування.

Виховання культури спілкування, в свою чергу, передбачає формування таких якостей як:

- гуманність, толерантність;
- уміння передбачати морально-психологічні наслідки своєї поведінки;
- здатність до компромісів.

2.7. Екологічне виховання:

- формування основ глобального екологічного мислення та екологічної культури;
- оволодіння знаннями та практичними вміннями раціонального природокористування;
- виховання почуття відповідальності за природу як національне багатство;
- виховання готовності до активної екологічної та природоохоронної діяльності.

Екологічне виховання спрямоване на утвердження у свідомості студентів знань про природу як єдину основу життя на Землі, переконань про необхідність гуманного ставлення до неї, особисту відповідальність за майбутнє, формування вміння здійснювати діяльність, дбайливо оберігаючи довкілля.

Хоча основні спеціальності в університеті не мають прямого екологічного спрямування, нормативні курси все ж повинні викладатись зі спеціальним акцентуванням уваги на екологічних питаннях. Участь в екологічному вихованні беруть усі викладачі, куратори студентських академічних груп першого курсу, первинна профспілкова організація студентів. Важливе значення мають екскурсії в Український державний екологічний центр, участь студентів в акціях екологічного характеру, зустрічі з вченими і представниками екологічних організацій.

Принципово важливим аспектом екологічного виховання є усвідомлення студентами потреби робити у процесі майбутньої професійної діяльності все від них залежне для забезпечення екологічно чистих умов виробництва.

2.8. Фізичне виховання та утвердження здорового способу життя:

- виховання відповідального ставлення до власного здоров'я, здорового способу життя;
- формування знань і навичок фізичної культури в житті людини;
- забезпечення повноцінного фізичного розвитку студентів;
- фізичне, духовне та психічне загартування;
- формування потреби у безпечній поведінці, протидія та запобігання негативним звичкам, профілактика захворювань;
- створення умов для активного відпочинку студентів.

Фізичне виховання – це розвиток і зміцнення здоров'я студентів, їх фізичних задатків та здібностей, утвердження активного, здорового способу життя, вироблення вмінь самостійно використовувати форми і методи фізичної культури в процесі власної життєдіяльності. Даний напрям виховання включає пропаганду здорового способу життя і конкретну діяльність, спрямовану на фізичне вдосконалення та фізичне загартування молодих людей. У сучасних умовах надто важливими є робота зі студентами щодо роз'яснення шкідливості вживання алкогольних напоїв і наркотичних речовин, тютюнових виробів, проведення профілактичних заходів щодо попередження різноманітних захворювань. Фізичне здоров'я тісно пов'язане з психічним станом молодої людини. Фізичне, духовне та психічне загартування відбувається паралельно. З цією метою в університеті працює також психологічна служба.

Фізичне виховання здійснюється на заняттях із фізичної культури, через участь юнаків і дівчат у роботі спортивних секцій, клубів, під час спортивних змагань, туристичних походів.

Кожен із напрямків виховної роботи спрямований на досягнення мети, вирішення конкретних завдань і передбачає використання відповідних форм та методів роботи. Постійна єдність, взаємодоповнюваність усіх напрямків виховання є важливою умовою результативності виховної роботи в цілому. Формування світоглядної культури передбачає збагачення і розвиток світогляду студентів як системи знань і переконань щодо навколишнього світу та свого місця у ньому, кристалізацію життєвих принципів особистісного буття, вироблення вміння відстоювати їх на практиці, виховання толерантності, поваги до людей, які мають інші світоглядні цінності.

Провідне значення у формуванні світоглядної культури студентів має належним чином організований навчальний процес, насамперед з дисциплін гуманітарної підготовки, як-от: філософії, історії України, релігієзнавства, соціології, психології та педагогіки, культурології, економічної теорії, політології та ін., а також дисциплін циклу природничо-наукової та загальноекономічної підготовки фундаментального та професійного циклу: політичної економії, історії економіки та економічної думки, економічної історії, менеджменту, маркетингу тощо. Важливе значення має також залучення молодих людей до активного суспільного життя, виконання ними громадських доручень, особиста ініціатива і участь у підготовці та проведенні культурно-масових і громадсько-політичних заходів.

Процес формування світоглядної культури здійснюється на плюралістичній основі й передбачає вільне світоглядне самовизначення кожної молодої людини.

3. ОРГАНІЗАЦІЯ ВИХОВНОЇ РОБОТИ

У ЧДБК створена система виховної роботи, що дає можливість охоплювати виховним впливом всіх студентів – від першого курсу до останнього, здійснювати виховний процес як у навчальний, так і в позанавчальний час. Виховання студентів забезпечується через діяльність всіх структурних підрозділів – від студентської академічної групи до адміністрації.

3.1. Суб'єкти, що забезпечують реалізацію виховної роботи в коледжі

Суб'єктами, які організовують забезпечення реалізації концепції національно-патріотичного виховання студентів є:

Педагогічна рада;

заступник директора з виховної роботи та міжнародних зв'язків;

завідуючі відділеннями;

соціальні педагоги та куратори;

студентські самоврядні організації:

- Студентська рада коледжу;

- Студентська рада гуртожитку;

студентські громадські організації, клуби за інтересами;

психологічна служба;

бібліотека;

Центр кар'єри та міжнародних зв'язків;

спортивний клуб «Гермес».

З метою отримання знань про потреби та інтереси студентів, їх ціннісну орієнтацію, специфіку сприйняття процесів суспільного життя в коледжі проводяться соціологічні опитування студентів.

В організації та здійсненні процесу виховання широко використовуються можливості комп'ютерної техніки, в тому числі мережі Інтернет.

Контроль із метою отримання високих результатів виховної роботи, планування, реалізацію і координацію виховних заходів задля підвищення їх загальних підсумків покладені на заступника директора з виховної роботи та міжнародних зв'язків.

3.2. Виняткова роль викладача у виховному процесі

Виняткову роль у вихованні відіграє викладач коледжу.

Ставлення професорсько-викладацького складу вузу до роботи, до оточуючих, високий рівень професіоналізму, ерудиція, самодисципліна, прагнення до творчості сприяють розвитку подібних якостей і у студентському середовищі. Саме інтелігентність, комунікабельність, тактовність створюють таку атмосферу між викладачами і студентами, коли останні стають рівноправними суб'єктами одного процесу освіти і виховання, саморозвитку, соціокультурного визначення.

Робота по становленню громадянської і соціально-професійної позиції дає дієвий результат у тому випадку, коли вона проводиться не в повчальній раціоналізованій формі, а здійснюється ніби поступово, невимушено складає певну тональність в емоційному та моральному планах стосунків викладача і студентів. Тільки відповідним чином професійно й ідейно підготовлений та морально вихований викладач може зрозуміти всю масштабність завдань виховання майбутнього спеціаліста, проявити себе в якості справжнього педагога вищої школи.

Викладач завжди був вихователем, але сьогодні виховання може і мусить розумітися не як одночасна передача знань і оціночних суджень від старшого покоління до молодшого, але і як взаємодія та співробітництво викладачів і студентів у сфері їх спільного буття.

Авторитет викладача – інтегральна характеристика його професійної, педагогічної та особистісної позиції в колективі, яка проявляється в процесі взаємостосунків з колегами, студентами і здійснює вплив на успішність навчально-виховного процесу.

Авторитет викладача складається з двох компонентів: авторитету професійного й авторитету особистості. Зараз на перше місце виходить особистість викладача, його яскрава, неповторна індивідуальність, яка здійснює на студентів виховний (педагогічний) та психотерапевтичний вплив.

Авторитет викладача формується із достатньо високого рівня розвитку трьох видів педагогічних умінь: «предметних» (наукові знання); «комунікативних» (знання про своїх студентів і колег); «гностичних» (знання самого себе та вміння корегувати свою поведінку).

Можна диференціювати основні компоненти в діяльності викладача:

1. Конструктивна діяльність пов'язана з відбором, умінням будувати навчально-виховний матеріал та проектувати розвиток індивідуальності студента.

2. Організаційна діяльність включає організацію своєї поведінки (педагогічні дії в реальних умовах діяльності) на заняттях і поза ними; зворотний зв'язок зі студентами (точка зору, знання, інтерес).

3. Комунікативна діяльність – це спільна діяльність педагога та студента, побудова міжособистісної взаємодії (сприйняття і розуміння людьми один одного) і стосунків у процесі педагогічної діяльності, процес педагогічного спілкування.

4. Рефлексивна діяльність – уміння педагога аналізувати й адекватно оцінювати свою педагогічну діяльність, розвивати самосвідомість, яка проявляється в самопізнанні,

самооцінці та саморегулюванні поведінки; прагнення до особистісного росту, самореалізації та саморегуляції.

Саме ці принципи повинні намагатися реалізовувати у своїй професійній діяльності викладачі університету, здійснюючи не лише освітній процес, але й виховний.

3.3. Розвиток студентського самоврядування як фактор удосконалення виховного процесу

Дана форма є особливою формою самостійної громадської діяльності студентів в реалізації функцій управління життям студентського колективу у відповідності з цілями та завданнями, які постають перед ними. Воно є елементом загальної системи управління виховним процесом у ВНЗ та передбачає максимальне врахування інтересів та потреб студентів на основі вивчення громадської думки і конкретних ініціатив.

Можна узагальнити наступні основні завдання студентського самоврядування:

- формування у студентів відповідального і творчого ставлення до навчання, громадської діяльності та суспільно корисної праці;
- сприяння оволодінню кожним студентом навичками продуктивної самостійної роботи і наукової організації праці, всебічному розвитку особистості шляхом включення в різні види діяльності;
- забезпечення принципості, об'єктивності та компетентності в реалізації прав студентів;
- формування у членів колективу на основі самостійності навичок прийняття рішень із питань студентського життя, активної життєвої позиції, навичок управління державними і громадськими справами;
- виховання у студентів почуття господаря у своєму навчальному закладі, поваги до закону, норм моралі та правил спільного проживання;
- створення умов нетерпимості до правопорушників, пияцтва та інших антисуспільних проявів;
- надання допомоги адміністрації, викладацькому складу в організації та удосконаленні навчально-виховного процесу (через своєчасний всебічний аналіз якості знань студентів, причин низької успішності тощо);
- пошук і організація ефективних форм самостійної роботи студентів;
- активізація діяльності громадських організацій у ВНЗ, надання допомоги в реалізації її статутних цілей і завдань;
- організація вільного часу студентів, сприяння всебічному розвитку особистості кожного члена студентського колективу;
- організація системи вивчення громадської думки студентів з найважливіших питань життя ВНЗ та створення умов, за яких забезпечується участь кожного зацікавленого студента в обговоренні проблем, прийнятті та виконанні рішень;
- збереження бібліотечного, аудиторного, житлового фонду, фонду гуртожитку, спортивних споруджень та інвентарю тощо;
- установа та підтримка контактів з молодіжними організаціями різних ВНЗ України та інших країн.

Студентські самоврядні і громадські організації разом з адміністрацією коледжу намагаються максимально врахувати інтереси та реалізувати ініціативу студентів. Вони беруть на себе деякі важливі функції у виховній роботі та значною мірою «розвантажують» адміністрацію університету від ряду проблем у сфері організації дозвілля як однієї з ефективних форм виховного процесу, яка охоплює велику кількість

студентів разом із професорсько-викладацьким складом (чим забезпечується зв'язок поколінь) і враховує різноманіття інтересів (інтелектуальні ігри, спортивні заходи, фестивалі художньої самодіяльності тощо).

3.4. Роль кураторів академічних груп

Завдання інституту кураторства та соціальних педагогів в сучасних умовах – допомогти розібратися і організувати, а не нав'язувати погляди, не підмінити студента в його діяльності. Важливим є також те, щоб робота кураторів не йшла в розріз зі студентським самоврядуванням, а доповнювала б його, утворюючи єдину, демократичну виховну систему. Особливо потрібна допомога куратора при взаємодії студентів із структурами і службами коледжу, які здійснюють навчальну й позанавчальну діяльність, при організації спеціальних заходів, особливо загального характеру.

Найважливішими напрямками діяльності кураторів є:

- адаптація першокурсників до нових умов навчання;
- допомога студентам у вирішенні їх соціально-побутових проблем і організація дозвілля;
- допомога у формуванні в студентській групі клімату дружби, доброзичливості, згуртованості та взаємної підтримки, в усвідомленні причетності її до співтовариства викладачів і співробітників, об'єднаних однією організаційною культурою, системою поглядів і цінностей.

Отже, найважливішим завданням роботи куратора та соціального педагога є допомога студентам в організації таких заходів, які дозволили б глибоко усвідомити, зрозуміти, відчувати і прийняти традиції коледжу, його ціннісні орієнтації, ті стосунки і норми, які традиційно лежать в основі відносин і взаємодій у цьому навчальному закладі та за його межами (знайомство з історією коледжу, участь у загальних заходах, організація екскурсій і зустрічей з видатними особистостями тощо).

Діяльність кураторів передбачає також цілеспрямовану роботу за такими напрямками:

- участь кураторів у спеціальних тренінгах і семінарах, де вони повинні отримати інформацію щодо вікових особливостей студентів, про результати діагностики їх індивідуальних особливостей та інтересів, про специфіку взаємодії зі старшими студентами, про нові методи та підходи в сфері консультування і підтримки студентів;
- співпраця з психологічною службою з метою постійної підтримки у вирішенні складних професійних ситуацій;
- участь у міжвузівських конференціях з питань удосконалення роботи кураторів та обміну досвідом роботи в даній сфері.